

En folkeskole til fremtiden

Dansk Industri

Danske
Skoleelever

Indledning

Folkeskolen er en af hjørnesteenene i det danske samfund og danner fundamentet for elevernes videre færd i uddannelsessystemet og på arbejdsmarkedet. Derfor er der brug for en folkeskole, som følger med tiden, og hvor eleverne bliver klar til fremtiden.

Hensigten med folkeskolereformen var på mange måder rigtig med en ambition om, at uddannede lærere skulle skabe en mere varieret hverdag for eleverne i en skole, der rakte ud mod det omgivende samfund, og hvor alle elever skulle blive så dygtige, som de kunne. Man er ikke nået i mål med at indfri disse ambitioner, og der udestår fortsat en række forskellige udfordringer, herunder:

- ➔ Gennem den seneste årrække (2019/2020 undtaget) har 7–8 pct. af eleverne ikke fået mindst 02 i både dansk og matematik ved folkeskolens 9. klasses afgangseksamen.
- ➔ 15 pct. af en ungdomsårgang forventes ikke at få mindst en ungdomsuddannelse otte år efter 9. klasse. Alt for mange elever risikerer dermed blive efterladt på perronen med ringe muligheder for videre uddannelse og beskæftigelse.
- ➔ 12 pct. af undervisningstimerne varetages af lærere uden undervisningskompetencer i de fag, de underviser i. Det risikerer at påvirke elevernes faglige resultater.
- ➔ På trods af en politisk målsætning om, at 25 pct. af eleverne i 2020 skulle vælge en erhvervsuddannelse lige efter grundskolen, står elevernes søgning mod erhvervsuddannelserne i stampe. Det er fortsat blot hver femte elev, der går i gang med en erhvervsuddannelse direkte efter 9./10. klasse.
- ➔ Der er en fortsat stor kønsskævhed i elevernes uddannelsesvalg, der risikerer at fortsætte tendensen i Danmark mod et kønsopdelt arbejdsmarked. 28 pct. af drengene vælger en erhvervsuddannelse efter 9./10. klasse mod 12 pct. af pigerne.
- ➔ Digitaliseringen ruller med fuld fart henover det danske samfund og arbejdsmarked. I fremtiden får alle brug for stærke digitale kompetencer, og derfor er der brug for, at folkeskolen tager hånd om at ruste eleverne til denne fremtid. Tiden er kommet til, at eleverne ikke alene kan anvende digitale teknologier, men også lærer, hvad der ligger bag dem, så de kan blive digitalt kritiske og kompetente.

Faglighed for alle elever

Folkeskolen skal kunne rumme alle typer af elever, lige fra de elever, der har behov for ekstra opgaver og udfordringer, til de elever, der har brug for støtte og en hjælpende hånd.

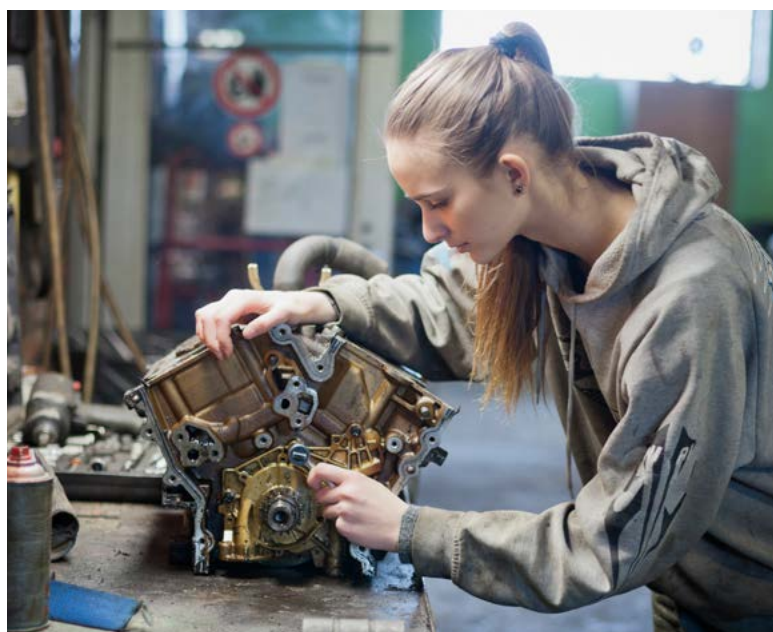
Der er fortsat alt for mange elever, der forlader folkeskolen med utilstrækkelige faglige kundskaber i dansk og matematik. Gennem de seneste 4-5 år har det været 7-8 pct. af de elever, som tager folkeskolens afgangseksamen i 9. klasse, der ikke får mindst 02 i både dansk og matematik.

I skoleåret 2019/2020 er denne andel faldet til 4 pct., men det skal ses i lyset af, at folkeskolens afgangseksamen i 2020 blev aflyst pga. corona-situationen, og at eleverne derfor fik ophøjet deres standpunktskarakterer til prøvekarakterer.

Resultaterne fra TIMMS 2019-undersøgelsen viser, at der er sket et betydeligt fald i danske 4. klasseelevers færdigheder i matematik fra 2015 til 2019.

At der er en stor gruppe af elever, der ikke får de basale kundskaber i dansk og matematik med sig fra folkeskolen er en stor samfundsmæssig udfordring, da denne gruppe af elever også får vanskeligere ved at klare sig godt i uddannelsessystemet og på arbejdsmarkedet.

Samtidig er der en gruppe af fagligt dygtige elever, der heller ikke altid får de udfordringer, de har behov for. Selvom det var et centralt mål med folkeskolereformen, at andelen af elever, der er blandt de allerdygtigste i læsning og matematik, skulle stige år for år, er dette mål ikke indfriet, da udviklingen blandt de dygtigste elever har stået i stampe. Der er brug for, at folkeskolen sikrer, at de fagligt dygtigste elever kan indfri deres fulde potentiale.

DI og Danske Skoleelever foreslår at styrke elevernes basale kundskaber i dansk og matematik ved, at:

- ➔ der indføres et nyt nationalt mål om, at 95 pct. af eleverne får mindst 02 i både dansk og matematik i 2025.
- ➔ kommunerne skal udarbejde konkrete målsætninger for en reduktion af andelen af elever, der ikke får mindst 02 i både dansk og matematik.
- ➔ der afsættes penge til tolærerordninger, turbokurser mv. på de folkeskoler, der har flest elever med de store faglige udfordringer.
- ➔ kommunerne opfordres til at lave strategi, der kan understøtte arbejdet med at løfte de fagligt stærke elever.

Bedre teknologiske og digitale kompetencer

På fremtidens arbejdsmarked får medarbejderne brug for stærke digitale og teknologiske kompetencer. Digitaliseringen påvirker allerede i dag arbejdsmarkedet og virksomhedernes kompetencebehov. I fremtiden vil bedre digitale og teknologiske kompetencer ikke alene være nødvendige for it-specialister og ingeniører, men for alle medarbejdere på arbejdsmarkedet.

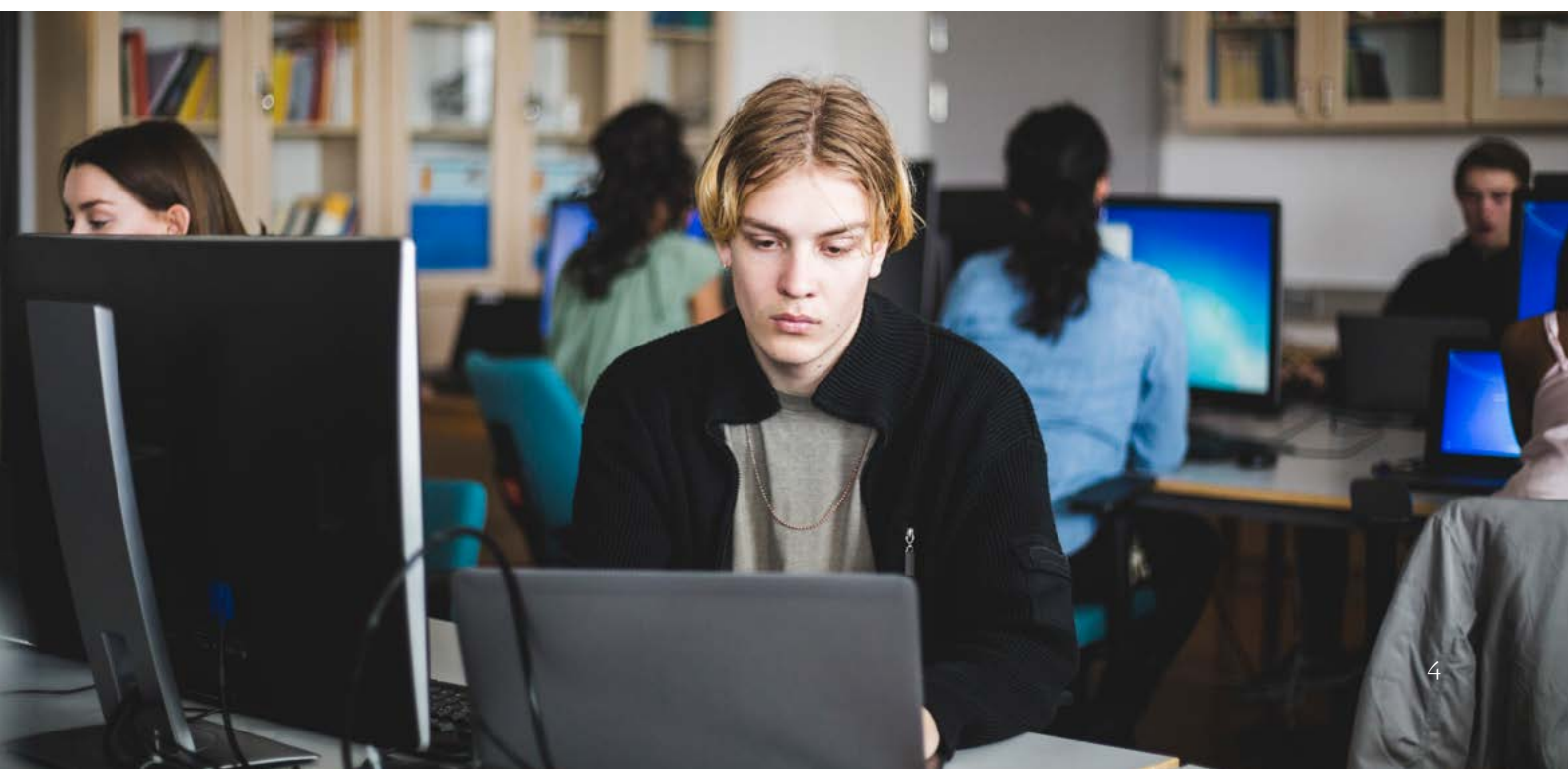
Derfor er det vigtigt, at digitalisering og teknologi vinder indpas i uddannelsessystemet, og at børn og unge bliver motiveret til at dygtiggøre sig inden for disse felter. I dag er der mange piger, der taber interessen for STEM-fagene på folkeskolens mellemtrin (4. – 6. klasse), hvilket er med til at understøtte et kønsmæssigt skævt uddannelsesvalg.

Siden 2018 har 46 folkeskoler på forsøgsbasis afprøvet teknologiforståelse i hverdagen med fokus på fire kompetenceområder;

digital myndiggørelse, digitalt design og designprocesser, computationel tankegang og teknologisk handleevne. Her lærer eleverne bl.a. om indsamling og behandling af data, algoritmer og programmering.

DI og Danske Skoleelever foreslår at styrke elevernes digitale og teknologiske kompetencer ved, at:

- ➔ teknologiforståelse bliver obligatorisk i folkeskolen.
- ➔ teknologiforståelse indføres som et separat fag fra 3. – 6. klasse – og integreres i folkeskolens øvrige fag med afsæt i erfaringerne fra forsøget med teknologiforståelse.
 - Eleverne skal have én undervisningstime/ lektion ugentligt i 3. klasse, og to undervisningstimer ugentligt i 4. – 6. klasse.
 - Den understøttende undervisning (UUV) reduceres tilsvarende, så elevernes ugentlige timetal samlet set er uændret.
- ➔ virksomhedernes organisationer inddrages i drøftelserne om retningen for teknologiforståelsesfaget.
- ➔ der iværksættes en efteruddannelsesindsats af lærere i teknologiforståelse, så de får de fornødne kompetencer.

Fremmedsprog til fremtiden

Engelsk er blevet hvermandseje, og med folkeskolereformen blev engelsk obligatorisk fra 1. klasse. Det er godt, da alle elever får brug for at kunne tale, forstå, læse og skrive engelsk i fremtiden.

Af og til opfordres der til, at Danmark nærmest alene satser på engelsk som det fremmedsprog, eleverne i folkeskolen skal kunne beherske. Og selvom stærke kompetencer i engelsk er vigtige, kan og bør engelsk ikke stå alene. Tyskland er sammen med USA Danmarks største samhandelsparter, og det er afgørende, at danske unge behersker tysk i et økonomisk, dannelsesmæssigt og kulturelt perspektiv. Frankrig er et vigtigt kultursprog, som samtidig er vigtigt at beherske i økonomiske og politiske sammenhænge. Beherskelsen af flere fremmedsprog gør Danmark rigere kulturelt og sprogligt som samfund. Samtidig udbydes både tysk og fransk på ungdomsuddannelserne, så det er vigtigt, at eleverne har mulighed for at få et ordentligt fremmedsprogfundament med sig fra folkeskolen.

I dag er det obligatorisk for folkeskolerne at udbyde tysk fra 5. klasse. En undersøgelse fra København Universitet viser, at eleverne i folkeskolen ofte savner autencitet og relevans i tyskfaget og sjældent står i situationer, hvor de anvender deres tysk og derfor ikke føler et behov at lære tysk.

Det er ikke obligatorisk for skolerne at udbyde fransk, blot en mulighed. Det bevirker, at en lang række elever slet ikke får mulighed for at vælge fransk i folkeskolen, da det blot er i omegnen af hver anden kommune, der udbyder fransk i folkeskolen.

DI og Danske Skoleelever foreslår at styrke elevernes fremmedsprogfærdigheder ved, at:

- ➔ antallet af fagtimer i 2. fremmedsprog (tysk/fransk) øges med 30 timer årligt i 5. og 6. klasse, så eleverne får tre lektioner per uge mod to i dag. Den understøttende undervisning (UUV) reduceres tilsvarende med en lektion ugentligt, så elevernes ugentlige timetal samlet set er uændret.
- ➔ flere studerende får undervisningskompetence i fremmedsprog på deres læreruddannelse, så der er lærerkræfter til fremtiden.
- ➔ tyskfaget får et eftersyn med henblik på at undersøge, hvordan faget kan blive mere relevant og anvendelsesorienteret.
- ➔ flere kommuner bør udbyde fransk i folkeskolen, og at udviklingen i udbuddet løbende bør følges.

Elever skal undervises af uddannede lærere

Det er vigtigt for elevernes udbytte af undervisningen, at de bliver undervist af lærere, der er uddannede i de fag, de underviser eleverne i. En undersøgelse fra VIVE viser, at der er en generel sammenhæng mellem lærernes undervisningskompetence og elevernes faglighed.

Alligevel er det fortsat 12 pct. af undervisningstimerne i folkeskolen, der varetages af lærere, der ikke har undervisningskompetence (læreruddannelse, meritlæreruddannelse, efteruddannelse m.v.) i faget. I faget natur/teknologi, der er obligatorisk fra 1.-6. klasse, og som lægger fundamentet for elevernes naturvidenskabelige faglighed og nysgerrighed (STEM-kompetencer), ligger kompetencedækningen helt nede på 72 pct. og er kun steget ganske lidt de seneste år.

Om end den generelle kompetencedækning på tværs af alle fag er forbedret i forhold til tidligere år, fra 85 pct. i 2016/2017 til 88 pct. i 2019/2020, er der fortsat lang vej til målet om, at 95 pct. af undervisningstimerne i folkeskolen skal være kompetencedækket. Denne langsomme udvikling er en udfordring, da elevernes læring bedst understøttes af lærere med undervisningskompetencer i de fag, de underviser i.

Og det er fortsat en udfordring, selvom tidspunktet for hvornår målsætningen om fuld kompetencedækning (95 pct.) skal være opfyldt, i 2019 blev udskudt fra 2020 (som det blev aftalt med folkeskolereformen) til 2025.

DI og Danske Skoleelever foreslår, at flere elever bliver undervist af lærere med undervisningskompetencer i de fag, de underviser i, bl.a. ved, at

- ➔ målsætningen om fuld kompetencedækning (95 pct.) fremrykkes fra 2025 til 2023.
- ➔ der laves en separat kompetencemålsætning i natur/teknologi på 90 pct. i 2025.
- ➔ der afsættes en pulje til efteruddannelse med særligt fokus på efteruddannelse i faget natur/teknologi.

Afklaret og parat til videre uddannelse

Unge skal være klar til at vælge deres videre uddannelsesvej i slutningen af folkeskolen. Elevernes hverdag i folkeskolen, hvor de stifter bekendtskab med en lang række forskellige fag og arbejdsformer, er naturligvis vigtigt for deres afklaring af deres faglighed, interesser og motivation. Samtidig har folkeskolen med Åben Skole, der er en del af folkeskolereformen, fået rammerne til at åbne sig mod det omgivende samfund, så der er et bedre samspil mellem skolen og omverdenen. Det er godt, og det skal der bygges videre på.

Med det sagt, er elevernes valg af uddannelse efter folkeskolen fortsat forbundet med en række udfordringer.

For mange unge er stressede, pressede og usikre på deres uddannelsesvalg. En undersøgelse fra Danmarks Evalueringsinstitut viser, at 44 pct. af de unge i 8. klasse oplever, at valget af ungdomsuddannelse er forbundet med et stort pres.

Selvom der i fremtiden bliver behov for flere faglærte, og der samtidig er en politisk målsætning om, at 30 pct. af de unge i 2025 skal vælge en erhvervsuddannelse lige efter grundskolen, er der fortsat lang vej til at indfri målsætningen. I 2021 er det således blot 19,9 pct. af de unge, der valgte en erhvervsuddannelse efter grundskolen. Det er stort set uforandret siden 2018, hvor andelen lå på 19,4 pct.

Det danske arbejdsmarked er i vidt omfang kønsopdelt. Kvinder arbejder oftere i den offentlige sektor, mens mænd langt hyppigere er ansat i det private erhvervsliv. Mere end dobbelt så mange mænd som kvinder vælger en erhvervsuddannelse efter grundskolen, mens kvinder i højere grad vælger professionsrettede velfærdsuddannelser mv.

Der er behov for tiltag, der kan hjælpe med til, at eleverne bliver mindre pressede og mere afklarede, at flere vælger en erhvervsuddannelse efter grundskolen, og at uddannelsesvalget bliver mindre kønsopdelt end i dag.

DI og Danske Skoleelever foreslår, at eleverne klædes bedre på til deres valg af videre uddannelse og arbejdsliv, bl.a. ved at

- ➔ erhvervspraktik bliver obligatorisk i folkeskolen.
- ➔ formatet for erhvervspraktikken gentænkes, sådan at erhvervspraktikken også kan gennemføres digitalt, gruppevis mv.
- ➔ kommunerne får en forpligtelse til at hjælpe elever med at finde erhvervspraktik til de elever, som har behov for det.
- ➔ skole-virksomhedssamarbejde bliver udbredt som led i Åben Skole i udskoling, f.eks. gennem udbredelse af projekter som Åben Virksomhed, Tektanken og DM i Fagene.
- ➔ individuel vejledning om uddannelsesvalg bliver en mulighed for de elever i udskoling, der ønsker det – og ikke kun for elever, der vurderes ikke-uddannelsesparate.
- ➔ vejledning om kønsopdelt uddannelsesvalg og kønsstereotype forestillinger skal prioriteres på vejlederuddannelserne.